

Středočeský kraj

Památková péče v obcích

Bc. Blanka Švarcová

Odbor kultury a památkové péče
27. 1. 2022

Kompetence státní správy v ČR týkající se ochrany a správy kulturního a přírodního dědictví

- **Ministerstvo kultury**
  - ✓ státní kulturní politika
  - ✓ prohlášení ochrany kulturního dědictví (movitého i nemovitého)
  - ✓ finanční podpora
  - ✓ předkládání nominací a sledování lokalit světového dědictví
  - ✓ muzea, místní kultura, galerie, divadelní umění atd.

- **Ministerstvo pro místní rozvoj**
  - ✓ územní plánování a stavební předpisy
  - ✓ agenda kulturního cestovního ruchu a podpory dědictví;
  - ✓ regionální rozvoj, bydlení atd., finanční podpora EU

- **Ministerstvo životního prostředí**
  - ✓ Ochrana přírody a krajiny, ochrana životního prostředí atd.

- **Ministerstvo zemědělství**
  - ✓ Vodní a lesní hospodářství, podpora zemědělství;
  - ✓ obnova země včetně kulturních objektů, organizace pozemků atd.

Právní předpisy státní památkové péče

Výkon státní památkové péče se řídí právními předpisy v platném znění:

- ✓ **Zákon č. 20/1987. Sb., o státní památkové péči**
- ✓ **Vyhláška č. 66/1988 Sb., k provedení zákona o státní památkové péči**
- ✓ Vyhláška č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy
- ✓ Vyhláška č. 170/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací
- ✓ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě
- ✓ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

- ✓ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
- ✓ Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy
- ✓ Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy

Uplatňování zákona o státní památkové péči vychází z metodických materiálů Národního památkového ústavu, rozhodnutí Ministerstva kultury v rámci odvolacích řízení a kontrolních nálezů Památkové inspekce Ministerstva kultury a také soudní judikatury.

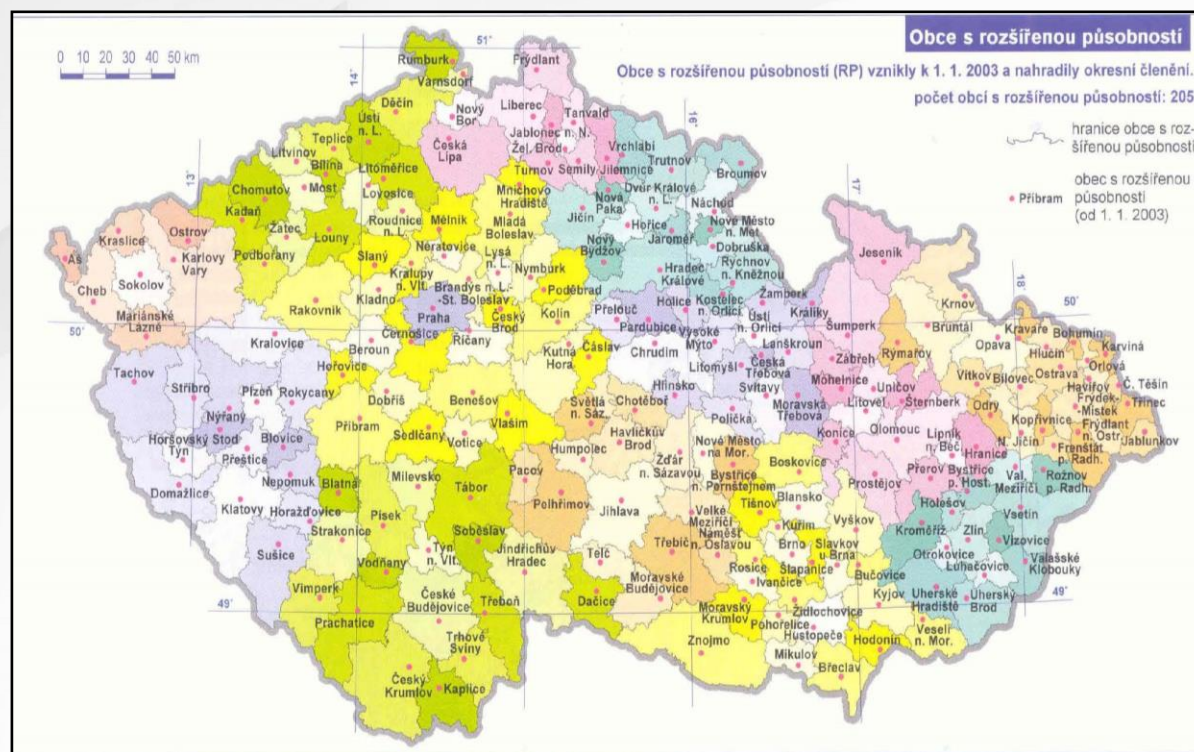
Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Základním legislativním předpisem v oblasti ochrany národního dědictví v České republice je **zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, známý jako zákon o ochraně kulturního dědictví.**

- ✓ shrnutí práv a povinností majitelů chráněných kulturních statků, majitelů budov a nemovitostí nacházejících se v chráněných oblastech (památkové zóny a památkové rezervace), úřadů ochrany památek a profesionální organizace pro zachování dědictví
- ✓ popis organizační struktury orgánů ochrany kulturního dědictví a jejich úkolů
- ✓ práva a povinnosti obcí a dalších fyzických a právnických osob.
- ✓ definuje sankce za nesplnění nebo porušení určitých povinností a zákonných příkazů
- ✓ zajišťuje, že vlastníci mohou získat bezplatnou technickou konzultaci ohledně navrhovaných činností

Základní složkou státní správy je 205 obcí z rozšířenou působností.

Na území Středočeského kraje je 26 obcí s rozšířenou působností, které vykonávají státní památkovou péči.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

- ✓ podílí se na zpracování krajské koncepce podpory státní památkové péče a na zpracování střednědobých a prováděcích plánů a programů obnovy kulturních památek,
- ✓ zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu, a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů,
- ✓ uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny) vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle tohoto zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče,
- ✓ koordinuje jednotné označování nemovitých kulturních památek tabulkou opatřenou nápisem „Kulturní památka“ a velkým státním znakem, popřípadě i značkami stanovenými mezinárodními smlouvami,
- ✓ vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu z hlediska státní památkové péče¹⁾,
- ✓ dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení,
- ✓ obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče.

Krajský úřad Středočeského kraje, Odbor kultury a památkové péče

oddělení památkové péče

- ✓ Metodicky řídí výkon státní památkové péče v kraji.
- ✓ Plní úkoly **orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky**.
- ✓ Vyjadřuje se k žádosti Ministerstva kultury o tom, zda určitá věc bude **prohlášena za kulturní památku** nebo zda bude prohlášení určité věci za kulturní památku zrušeno.
- ✓ **Přezkoumává rozhodnutí** vydaná obecními úřady obcí s rozšířenou působností podle zákona o státní památkové péči.
- ✓ **Kontroluje činnost obecních úřadů obcí rozšířenou působností** při výkonu přenesené působnosti na úseku státní památkové péče.
- ✓ Uplatňuje **stanovisko k územně plánovacím dokumentacím** pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka.
- ✓ Vyjadřuje se správním úřadům a orgánům kraje a obcí, které vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy památkové péče na ochraně nebo zachování národních kulturních památek nebo na jejich vhodném využití.
- ✓ Vydává souhlas s **přemístěním národní kulturní památky, nemovité kulturní památky**, popř. její součásti, vydává **souhlas s trvalým přemístěním movité kulturní památky** z veřejně přístupného místa.
- ✓ Rozhoduje o povinnostech vlastníka (správce, uživatele) nemovitosti strpět provedení archeologických výzkumů a o podmínkách, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny.
- ✓ Rozhoduje o **poskytnutí odměny nálezci za archeologický nález** a o poskytnutí náhrady nutných nákladů vzniklých nálezci v souvislosti s archeologickým nálezem.
- ✓ provádí **realizaci dotačních programů** kraje na úseku památkové péče
- ✓ Zabezpečuje zpracování koncepčních materiálů pro oblast památkové péče

Výčet památkově chráněných statků dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči na území Středočeského kraje

- ✓ **2 památky zapsané na Seznam světového dědictví UNESCO** (historické jádro Kutné Hory s kostelem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v předměstí Sedlec a Park a zámek v Průhonicích, která je součástí statku Historické jádro Prahy)
- ✓ **38 národních kulturních památek (NKP)** – z toho 36 nemovitých a 2 movité
- ✓ **2 městské památkové rezervace (MPR)** – Kolín a Kutná Hora
- ✓ **10 vesnických památkových rezervací (VPR)**
- ✓ **3 archeologické památkové rezervace (APR)**
- ✓ **34 městských památkových zón (MPZ)**
- ✓ **26 vesnických památkových zón (VPZ)**
- ✓ **2 krajinné památkové zóny (KPZ)** – Osovsko, Žehušicko
- ✓ **71 ochranných pásem (OP)** – kolem kulturní památky, národní kulturní památky, pam. rezervace
- ✓ **4 349 nemovitých kulturních památek**
- ✓ **5 107 movitých památek**

Tento výčet představuje objem památkového fondu na území Středočeského kraje, kde oddělení památkové péče ve smyslu zákona č.20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, vykonává svoji působnost.

Prohlášení věci za kulturní památku

- ✓ Řízení o prohlášení věci za kulturní památku zahajuje Ministerstvo kultury zásadně z vlastního podnětu, výjimkou jsou archeologické nálezy. Podání, kterým se toto řízení iniciuje, může učinit kdokoli. I když toto podání – písemnost adresovaná správnímu orgánu – bývá označeno jako „návrh“, není návrhem na zahájení řízení (žádostí), nýbrž pouze podnětem, na jehož základě může Ministerstvo kultury – po jeho vyhodnocení – zahájit řízení o prohlášení. To neplatí u archeologických nálezů, které jsou prohlašovány na základě návrhu Akademie věd České republiky.
- ✓ V řízení o prohlášení věci za kulturní památku se procesně postupuje podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, a dále podle § 3 zákona o státní památkové péči. V řízení o prohlášení si Ministerstvo kultury opatřuje zejména vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a Národního památkového ústavu, který je odbornou organizací státní památkové péče. Cílem řízení je zjištění, zda věc vykazuje znaky kulturní památky, které jsou stanoveny v § 2 zákona o státní památkové péči.
- ✓ Vlastníkovi věci Ministerstvo kultury vždy oznamuje zahájení řízení a dává mu samozřejmě možnost se v řízení vyjadřovat, navrhopvat důkazy a seznamovat se se shromážděnými podklady.

Památkově chráněná území

Památkové rezervace patří mezi územní předměty ochrany podle zákona o státní památkové péči. **Památková rezervace je obecně koncipována tak, aby umožnila chránit skupinu nemovitých kulturních památek v původní historické skladbě nebo významnou archeologickou lokalitu. Prohlášení území za památkovou rezervaci se děje formou obecně závazného právního předpisu – nařízením vlády.** Neuplatňuje se zde správní řád.

Památkovou zónu vymezuje formou opatření obecné povahy Ministerstvo kultury, kdy určité území vykazuje významné kulturní hodnoty, se jedná se o: **území sídelního útvaru** nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, **historické prostředí** nebo **část krajinného celku,** která vykazuje významné kulturní hodnoty.

Ustanovení § 17 zák. o st. památkové péči i § 83 stavebního zákona stanoví, že **ochranné pásmo se vymezuje územním rozhodnutím** o ochranném pásmu. **Řízení** o vymezení ochranného pásma podle § 17, řízení o změně takového ochranného pásma i řízení o zrušení tohoto ochranného pásma je **zahajováno výlučně z moci úřední.**

Obnova památkově chráněného objektu

obnova kulturní památky nebo objektu v památkově chráněném území

- ✓ Podle § 14 památkového zákona je vlastník povinen si **před zahájením obnovy** kulturní památky nebo objektu v památkově chráněném území vyžádat **závazné stanovisko** výkonného orgánu památkové péče, kterým je příslušný odbor městského úřadu obce s rozšířenou působností, v případě národní kulturní památky krajského úřadu.
- ✓ Podat žádost je oprávněn v případě kulturní památky vlastník u ostatních objektů také jeho správce či uživatel.
- ✓ Po podání žádosti orgán památkové péče spolupracuje s odbornou organizací – Národním památkovým ústavem, územním pracovištěm pro střední Čechy (www.npu.cz), který připraví k dané žádosti své odborné vyjádření. Lze doporučit, aby složitější případy byly již před podáním žádosti konzultovány se zástupci památkové péče.
- ✓ Po vyjádření Národního památkového ústavu, se kterým je seznámen žadatel, výkonný orgán vydává závazné stanovisko, ve kterém vyjádří, zda práce zamýšlené vlastníkem jsou z hlediska zájmů památkové péče přípustné a může také stanovit podmínky k jejich provádění.
- ✓ Orgán státní památkové péče se nemusí řídit odbornými závěry vyslovenými Národním památkovým ústavem v jeho odborném vyjádření. Pokud však dospěje k odlišnému závěru, musí své rozhodnutí řádně zdůvodnit a s odborným vyjádřením se vypořádat.

Paragraf 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

§ 14 odst. 1

vlastník KP má povinnost **předem** si vyžádat závazné stanovisko nemovitosti v katastru (RUIANu)

věci movité a v katastru (RUIANu) neevidované - § 44 a odst. 1 PZ - čestné prohlášení - vazba na správní řád – náhrada listiny čestným prohlášením, písemně i ústně do protokolu, nepravdivé čestné prohlášení je přestupkem dle § 2 odst. 2 písm. a) nebo odst. 3 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

§ 14 odst. 2

k řízení příslušné jen ORP

nemovitosti ležící v PR, PZ nebo v ochranném pásmu

povinnost předem si vyžádat závazné stanovisko

vlastník správce, uživatel – tedy i nájemce, oprávněný z věcného břemene atp.

v případě rozhodnutí na žádost správce a uživatele je vlastník vždy účastníkem, postavení vedlejšího účastníka má např. s ČEZem.

závazné stanovisko dle § 149 správního řádu – správní orgán se nezabývá účastenstvím – až v řízení před stavebním řízením.

k osobě žadatele viz výklad k § 14 odst. 1 PZ

Obnova objektu v památkově chráněném území

K § 14 PZ – závazné stanovisko

V případě stavební obnovy nemovitosti podléhající režimu památkové ochrany je třeba zohlednit jak předmětnou stavbu - její historii, dochované stavební či umělecko-řemeslné prvky, tak celkový architektonický, urbanistický a historický kontext okolní zástavby, umístění konkrétní stavby v památkové zóně či rezervaci, vzhled stavby z blízkých i dálkových pohledů.

Stavebník se nemůže s odkazem na zásadu legitimního očekávání dovolávat povolení stavby s odkazem na nepovolené stavební úpravy, které jsou dle jeho názoru případy skutkově shodnými nebo obdobnými.

Údržba kulturní památky nebo objektu v památkově chráněném území

- ✓ V praxi někdy způsobuje problém vymezit, co ještě může být za údržbu stavby považováno. Vlastník má právo a povinnost udržovat svou stavbu v dobrém stav.
- ✓ Údržbou stavby však není, pokud vlastník původní stavbu zcela zbourá a poté na jejím místě postaví stejnou stavbu znovu. V takovém případě provádí novou stavbu, k níž musí ještě před jejím zahájením získat odpovídající povolení stavebního úřadu.
- ✓ Pokud jde o udržovací práce, ty jsou v ustanovení § 3 odst. 4 stavebního zákona definovány jako práce, jimiž se zabezpečuje její dobrý stavební stav tak, aby nedocházelo k znehodnocení stavby a co nejdéle se prodloužila její užitelnost. V podstatě se jedná o běžně prováděné opravy, kterými se nemění právní poměry stavby (na rozdíl od nástavby, přístavby, změny účelu užívání), neboť udržovací práce musí být v souladu s existujícím právním stavem. Jelikož se jedná o udržování stavby ve stavu odpovídajícímu ověřené projektové dokumentaci (resp. dokumentaci skutečného provedení stavby), nelze hovořit o udržovacích pracích, jestliže by vedly ke změně stavby oproti dokumentaci.
- ✓ Ke stejným závěrům dospěl i **Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 1. 2016, č.j. 2 As 191/2015 – 63**, v němž uvedl, že není možné za údržbu stavby považovat činnost, při níž stavba zanikla a byla nahrazena stavbou novou.

Vlastník nemovité kulturní památky

- ✓ právo na pomoc správního orgánu – státní památkové péče, stavebního úřadu (§ 4 SŘ)
- ✓ právo na projednání záměru v co nejjednodušším režimu SZ (§ 4 SZ)
- ✓ právo na odbornou bezplatnou konzultaci NPÚ (§ 32, odst. 2, písm. f/ PZ).

Nález Ústavního soudu: sp. zn.: I. ÚS 35/94 ze dne 23. 6. 1994:

„Omezení vlastníka kulturní památky jsou v PZ kompenzována řadou ustanovení, která za ně poskytují náhradu.....Prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady.“

Archeologické kulturní dědictví

Středočeský kraj je jako celek územím s archeologickými nálezy, dokladujícími starobylost kulturního osídlení.

- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy

Archeologickým nálezem je věc, která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti.

Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, na jehož území byly učiněny, pokud archeologický výzkum provádí příspěvková organizace obce, potom jsou nálezy vlastnictvím této obce.

Záchranný archeologický výzkum je odbornou archeologickou činností vyvolanou ohrožením či narušením území s archeologickými nálezy. Výsledkem výzkumu je soubor artefaktů (movitých nálezů) a nálezová zpráva, která dokumentuje a interpretuje dotčené archeologické situace.

Stavební činnost na území s archeologickými nálezy, je stavebník povinen již od doby přípravy předem oznámit Archeologickému ústavu Akademie věd ČR (www.arup.cas.cz) a je také povinen umožnit provedení záchranného archeologického výzkumu. (§ 22 odst. 2 památkového zákona).

Pokud je při stavbě učiněn archeologický nálezy, je stavebník povinen tuto skutečnost oznámit stavebnímu úřadu a nejbližšímu muzeu, práce v místě nálezu přerušit a pokud je třeba, provést taková opatření, aby nálezy nebyl poškozen nebo zničen (§ 176 stavebního zákona).

Program 2022 pro poskytování dotací na obnovu památek z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek

Lhůta pro podání žádostí:

od 9. prosince 2021 od 9:00 hodin do 3. ledna 2022 do 16:00 hodin

- ✓ Dotaci z Programu je možné poskytnout na akce/projekty spolufinancované ze státního rozpočtu a prostředků Evropské unie.
- ✓ Jednu akci/projekt dle tohoto Programu není možné podporovat z více dotačních titulů (Fondů) Středočeského kraje.
- ✓ **Uznatelné náklady akce/projektu** jsou náklady vzniklé příjemci v souvislosti s realizací akce/projektu **od 1. 1. 2022** za podmínky, že se jedná o uznatelné náklady akce/projektu, na který byla příjemci dotace poskytnuta.
- ✓ Celkový objem peněžních prostředků vyčleněných v rozpočtu Středočeského kraje na podporu stanoveného účelu je **40 000 000 Kč**.
- ✓ žadatelem o dotaci je vlastník památky, která se nachází na území Středočeského kraje

Obnova kulturních památek

- obnova kulturní památky podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
  - dotace lze poskytnout na zpracování stavebně historických průzkumů, restaurátorských průzkumů, dendrochronologických průzkumů, posouzení biotického napadení kulturních památek apod.
  - **Prioritou Programu 2022 jsou** stavebně historické průzkumy a jejich digitalizace, dendrochronologické průzkumy, stratigrafie a digitální zaměření kulturních památek.
  - Akce/projekt musí být ukončen do jednoho roku od oboustranného podpisu smlouvy.
  - minimální výše **požadované** dotace je **10 000 Kč**
  - maximální výše **požadované a poskytnuté** dotace je **300 000 Kč**
- minimální **spoluúčast žadatele** je stanovena na **40%** z celkových uznatelných nákladů akce/projektu, kterou je nutno při čerpání dotace dodržet

Obnova památek určených ke společenskému využití

zahrnuje akce/projekty obnovy nemovitých kulturních památek, s výjimkou drobných objektů v krajině (sochy, smírčí kříže, boží muka atp.), které splňují alespoň některé z následujících kritérií: **využití objektu pro spolkový a společenský život regionu** (reference o stávajícím a budoucím využití), dopravní dostupnost objektu pro nejširší veřejnost, dokončená etapa, vícezdrojové financování, naléhavost opravy, připravenost akce/projektu, popis možnosti spolkového využití po ukončení akce/projektu, způsob užívání památky v posledních třech letech

Akce/projekt musí být ukončen do 31. 12. 2023.

- minimální výše **požadované** dotace je **500 000 Kč**
- maximální výše **požadované a poskytnuté** dotace je **4 000 000 Kč**
- ✓ minimální **spoluúčast žadatele** je stanovena na **20%** z celkových uznatelných nákladů akce/projektu, kterou je nutno při čerpání dotace dodržet

PŘÍSPĚVKY NA OBNOVU KULTURNÍCH PAMÁTEK

Vlastník kulturní památky má podle § 16 památkového zákona právo požádat o finanční příspěvek na náklady spojené s obnovou či zachováním kulturní památky, který mu může poskytnout Ministerstvo kultury. To za tímto účelem zřizuje dotační tituly, jejichž přehled lze nalézt na webových stránkách.

- ✓ Program záchrany architektonického dědictví
- ✓ **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón**
- ✓ **Havarijní program**
- ✓ Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny
- ✓ Program restaurování movitých kulturních památek

Příspěvek lze poskytnout, pro jednu kulturní památku (s jedním rejstříkovým číslem ÚSKP) ve stejném roce **pouze z jednoho z programů (příspěvky nelze kombinovat)**.

Bližší informace: <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-237.html>

PŘÍSPĚVKY NA OBNOVU KULTURNÍCH PAMÁTEK

Na obnovu registrovaných válečných hrobů lze požádat o příspěvek Ministerstvo obrany.
<http://www.veterani.army.cz/pece-o-valecne-hroby>

Ministerstvo zemědělství v posledních dvou letech poskytovalo dotaci na udržování a obnovu kulturního dědictví venkova, která se týká zejména drobných památek a historických zemědělských objektů. Pro obce do 5 000 obyvatel. www.eagri.cz/

Granty na obnovu kulturních památek a drobných památek poskytují také některé nadační fondy např. Nadace Via www.nadacevia.cz, Nadace OF www.nadaceof.cz. Aktuální přehled dotací v oblasti kulturního dědictví lze nalézt na stránkách www.propamatky.info.

Děkuji za pozornost

Blanka Švarcová

Dotazy můžete směřovat na:

E-mail: svarcova@kr-s.cz

Tel.: 257 280 303, 602 100 312